

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/119/2021
Identifikačné číslo spisu:	8718200980
Dátum vydania rozhodnutia:	24.08.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Mario Dubaň
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:8718200980.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu T. P., bývajúceho v Y., K. XX, zastúpeného Advokátska kancelária JUDr. Peter Rybár, s.r.o., so sídlom v Košiciach, Kuzmányho 29, IČO: 472 34 466, proti žalovanej Československá obchodná banka, a.s., so sídlom v Bratislave, Žitkova 11, IČO: 36 854 140, o vydanie bezdôvodného obohatenia 7.781,84 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Poprad pod sp. zn. 13Csp/8/2018, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 26. novembra 2020 sp. zn. 9CoCsp/5/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 26. novembra 2020 sp. zn. 9CoCsp/5/2020 zrušuje a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Poprad (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) v poradí druhým rozsudkom z 22. októbra 2019 č. k. 13Csp/8/2018-180 výrokom I. uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 7.781,84 eur s 5 % ročným úrokom z omeškania od 10. októbra 2017 do zaplatenia, výrokom II. žalobu v časti o zaplatenie úroku z omeškania v rozsahu nad 5 % ročne zamietol a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania voči žalovanej v rozsahu 100 % (výrok III.). V odôvodnení uviedol, že žalobca žalobou z 20. februára 2018 žiadal, aby súd zaviazal žalovanú k zaplateniu 7.781,84 eur spolu s príslušným úrokom z omeškania na tom skutkovom základe, že 23. augusta 2010 uzavrel so žalovanou zmluvu o spotrebiteľskom úvere, podľa ktorej mu žalovaná poskytla úver vo výške 18.500,- eur, ktorý mal uhradiť v 120 mesačných splátkach. Keďže ide o spotrebiteľský úver, žalobca mal za to, že musí obsahovať náležitosti vyplývajúce z ustanovenia § 9 ods. 2 zákona č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 129/2010 Z.z.“). Dôvodil, že zmluva neobsahuje údaj o termíne konečnej splatnosti úveru, údaj o výške, počte a termínoch splátok istiny a iných poplatkov. Zmluva nezakotvuje právo spotrebiteľa vyžiadať si výpis z účtu vo forme amortizačnej tabuľky a taktiež zmluva umožňuje meniť úrokovú sadzbu zo strany žalovanej, ale v takom prípade by mala zmluva obsahovať podmienky, za ktorých môže dôjsť k zmene úrokovej sadzby, teda v zmluve musí byť uvedený index, alebo referenčná úroková sadzba, na ktorú je výška úrokovej sadzby spotrebiteľského úveru naviazaná. Zákon tiež vyžaduje, aby v zmluve o spotrebiteľskom úvere boli uvádzané podmienky a spôsob vykonania zmien

úrokovej sadzby. Podľa žalobcu je z týchto dôvodov úverový vzťah bezúročný a bez poplatkov. V zmluvách o spotrebiteľských úveroch by mali byť uvedené aj údaje týkajúce sa prípadných poplatkov, ktoré spotrebiteľ počas trvania úverového vzťahu má dodávateľovi zaplatiť. V samotnej zmluve sú však len príkladmo vymenované niektoré poplatky, vo vzťahu ktorým odkazuje len na sadzobník banky, teda zmluva neobsahuje podmienky, za ktorých je dodávateľ tieto poplatky oprávnený účtovať. V tejto časti preto žalobca považoval úverovú zmluvu za absolútne neplatný právny úkon v zmysle § 39 zákona č. 40/1964 Zb. (ďalej len „Občiansky zákonník“). Žalobca tiež poukázal na neprijateľnosť viacerých účtovaných poplatkov. Vzhľadom na uvedené nedostatky zmluvy podľa žalobcu nemala žalovaná nárok na akékoľvek plnenie zo strany žalobcu nad rámec ním poskytnutých finančných prostriedkov, t. j. istiny 18.500,- eur, na základe čoho žiada o vydanie bezdôvodného obohatenia 7.781,84 eur. Posudzujúc zistený skutkový stav dospel súd prvej inštancie k záveru, že zmluva uzavretá medzi stranami sporu je zmluvou spotrebiteľskou. Z argumentov žalobcu, z ktorých malo vyplývať, že poskytnutý úver má byť posúdený ako bezúročný, mal okresný súd (s odkazom na záväzný právny názor uznesenia Krajského súdu v Prešove z 25. apríla 2019 sp. zn. 4Co/15/2019, ktorým bol zrušený v poradí prvý rozsudok Okresného súdu Poprad z 19. októbra 2018, č. k. 13Csp/8/2019-111) za relevantný len ten, ktorým žalobca namietal absenciu vyjadrenia termínu konečnej splatnosti úveru, nakoľko v zmluve uvedené vyjadrenie termínu končenej splatnosti nezodpovedá zákonnej požiadavke určenia termínu splatnosti jasne, zrozumiteľne. Pre tento dôvod dospel súd prvej inštancie k záveru o bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru s konštatovaním, že tento dôsledok má absencia aj (len) jednej z obligatórnych náležitostí zmluvy. V súvislosti so vznesenou námietkou premlčania žalovanou súd prvej inštancie konštatoval, že je nedôvodná, nakoľko objektívna premlčacia doba začala plynúť dňom 8. septembra 2015, kedy došlo k splateniu zostatku úveru, avšak nebolo preukázané, že by súbežne s tým začala plynúť aj subjektívna premlčacia doba. Pokiaľ sa žalobca o skutočnosti, že mohlo dôjsť k vzniku bezdôvodného obohatenia dozvedel až zo stanoviska ministerstva spravodlivosti z 23. augusta 2017, tak podľa názoru okresného súdu až týmto dňom začala plynúť subjektívna premlčacia doba a vzhľadom na bezúročnosť a bezpoplatkovosť zmluvy o úvere dospel k záveru, že žalovanej vznikol nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia 7.781,84 eura, ktoré je povinná vydať žalobcovi. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalovanej rozsudkom z 26. novembra 2020 sp. zn. 9CoCsp/5/2020, rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom vyhovujúcom výroku zmenil tak, že žalobu zamietol a žalovanej priznal voči žalobkyni nárok na náhradu trov prvoinštančného, ako aj odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Podľa odvolacieho súdu bolo zásadne sporným a rozhodujúcim právne posúdiť tvrdenie žalovanej o tom, že na jej strane bezdôvodné obohatenie nevzniklo, keďže zmluva zodpovedá zákonom predpokladaným a vyžadovaným náležitostiam. Krajský súd za použitia ustanovení § 497, § 272 ods. 1, ods. 2 Obchodného zákonníka, § 1 ods. 2, § 9 ods. 1, ods. 2 zákona č. 129/2010 Z.z. a § 40 ods. 2, § 451 ods. 1, ods. 2 Občianskeho zákonníka zamietnutie žaloby odôvodnil tým, že ustanovenie § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z.z. nenormuje v zmysle jednoznačného vymedzenia zákonom použitý pojem termín konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru; z dôvodovej správy k vyhlásenému zneniu zákona vyplýva len potreba zrozumiteľnej informovanosti o tejto náležitosti. Čo sa týka požiadavky na uvedenie doby trvania zmluvy mal za nepochybné, že formulácia druhej vety v bode 1 článku VI. zmluvy zákonnej požiadavke zodpovedá, je jasné, že trvanie zmluvy je totožné s trvaním peňažného záväzku žalobcu voči žalovanej, t. j. do jeho zániku, čo žalobca ani nerozporoval. Argumentoval tým, že podľa prvej vety bodu 1 článku VI. zmluvy v znení platnom v čase jej uzavretia (23. augusta 2010), bol termín splatenia vymedzený „najneskôr do 10 rokov od termínu jeho dočerpania.“ V prejednávacom prípade možnosť ovplyvniť konečnú splatnosť zmluvy bola na strane žalobcu, keďže je to dlžník, ktorému sa veriteľ zaviazal poskytnúť úver v zmluvne dohodnutej výške, ktorý sa môže rozhodnúť kedy úver „dočerpá“. Uviedol, že dočerpaním sa logicky nemôže rozumieť nič iné ako to, že v dôsledku „čerpania“ úveru sa peňažné prostriedky dostávajú do dispozičnej majetkovej sféry dlžníka. V tomto zmysle konštrukcia súdu prvej inštancie o údajnej nezrozumiteľnosti toho, či sa dočerpaním úveru má myslieť deň „kedy bol daný príkaz zo strany dodávateľa k uskutočneniu bankového prevodu klientovi alebo deň pripísania požičanej sumy na účet klienta“ nemôže obstáť s tým, že zmluvou dohodnutá formulácia bola v prospech dlžníka, ktorý bol tým subjektom, ktorý daný časový faktor mohol ovplyvniť a musel byť tak uzrozumený o

tom, kedy nastane konečná splatnosť úveru - do 10 rokov od času, kedy úver vo výške, ako sa mu žalobca zaviazal poskytnúť dočerpá, t. j. dostane sa v úplnosti do jeho dispozície. Súčasne doplnil, že ak strany navyše uzavreli dodatok k zmluve obsahujúci konkrétny dátum konečnej splatnosti úveru v štruktúre deň, mesiac, rok, tento ich úkon akékoľvek úvahy o nesprávnosti údajov o konečnej splatnosti úveru eliminoval. S ohľadom na uvedené odvolací súd poukázal na nesprávny právny záver súdu prvej inštancie, že z dôvodu údajnej absencie údajov o konečnej splatnosti úveru bol úver, ktorý poskytla žalovaná žalobcovi úverom bezúročným a bezpoplatkovým, a prijatím plnenia vzniklo na strane žalovanej bezdôvodné obohatenie. V otázke namietaného premŕčania uplatneného nároku žalovanou odvolací súd poznamenal, že pre začiatok plynutia subjektívnej premŕčacej doby pre vydanie bezdôvodného obohatenia je rozhodujúcim ten moment, kedy sa oprávnený subjekt dozvie skutkové okolnosti odôvodňujúce právo na vydanie bezdôvodného obohatenia, treba pritom vychádzať z verifikovateľnej reality. Vychádzajúc z toho, že žaloba bola podaná na súde 20. februára 2018, žalobca sa o skutkovým okolnostiach odôvodňujúcich právo na vydanie tvrdeného bezdôvodného obohatenia dozvedel v čase, od ktorého do podania žaloby na súd uplynuli viac ako 2 roky a preto v čase podania na súd bol domnelý nárok žalobcu na vydanie bezdôvodného obohatenia premŕčaný v dôsledku uplynutia subjektívnej premŕčacej doby. Ozrejmilo, že pokiaľ žalobca proti žalovanej vznesenej námietke premŕčania brojil tým, že o bezdôvodnom obohatení sa dozvedel z písomností Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky z 23. augusta 2017, tak z tejto písomnosti sa nedozvedel o skutkových okolnostiach, ale len o právnej kvalifikácii už existujúcich skutkových okolností, odrážajúcej názor autora tejto písomnosti. Zohľadniac uvedené odvolací súd vyvodil, že kvalifikáciou už existujúcich skutkových okolností zakladajúcich nárok na vydanie bezdôvodného sa ale nemieni znalosť právnej kvalifikácie, ale vedomosť o skutkových okolnostiach zakladajúcich zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie. Na tomto základe potom dospel k záveru, že pokiaľ súd prvej inštancie pri posudzovaní vznesenej námietky premŕčania pre uplynutie subjektívnej premŕčacej doby vychádzal z lehoty, ktorá mala začať plynúť vyhotovením stanoviska Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky 23. augusta 2017, námietku premŕčania neposúdil správne. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 396 ods. 2 v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie s poukazom na ustanovenie § 420 písm. f/ CSP z dôvodu, že nesprávnym procesným postupom odvolacieho súdu bolo znemožnené, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a to tým, že vo veci konajúci odvolací súd sa aj napriek svojej povinnosti ex offio skúmať všetky podstatné skutočnosti pre rozhodnutie vo veci so spotrebiteľským prvkom, nezaoberal všetkými skutočnosťami, v dôsledku ktorých mohlo dôjsť na strane žalovaného k bezdôvodnému obohateniu na úkor žalobcu. Odvolaciemu súdu vyčítal, že v predmetnej veci nevykonával komplexnú kontrolu zmluvných podmienok, pre ktoré by žalovaná nemala nárok na akékoľvek plnenie nad rámec ním poskytnutých finančných prostriedkov. Zastával názor, že pokiaľ sa súd prvej inštancie obmedzil pri konštatovaní bezúročnosti a bezpoplatkovosti poskytnutého úveru len na absenciu údajov o termíne konečnej splatnosti a táto skutočnosť sama o sebe bola spôsobilá privodiť záver o bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru, odvolací súd bol pri nestotožnení so závermi súdu prvej inštancie povinný skúmať, či predmetná úverová zmluva netrpí ďalšími vadami, pre ktoré by bolo možné dospieť k rovnakým záverom. Zdôraznil, že nakoľko v podanej žalobe boli vytýkané aj ostatné vady zmluvy (majúce vplyv na rozhodnutie vo veci samej), s ktorými sa odvolací súd nevysporiadal (prvoinštančný súd to považoval za nadbytočné vzhľadom na absenciu termínu konečnej splatnosti), postupom krajského súdu bez pojednávania, bez doplnenia dokazovania, bez vysporiadania sa s podstatnými dôvodmi žaloby je jeho rozhodnutie prekvapivé a javí sa aj ako arbitrárne. Zopakoval, že na základe uvedeného bol odvolací súd povinný v prípade záveru o splnení povinnosti podľa ustanovenia § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z.z. ex offio skúmať to, či k bezdôvodnému obohateniu na strane žalovaného nemohlo dôjsť pre iné vady zmluvy o spotrebiteľskom úvere. Ak tak odvolací súd neučinil, jeho procesným došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Pre úplnosť veci upriamil pozornosť na to, že žalobca sa vydania bezdôvodného obohatenia domáhal nielen s odkazom na absenciu údajov o termíne konečnej splatnosti úveru, ale i z iných dôvodov, pre ktoré žalovaná nemala akýkoľvek nárok na plnenie nad rámec ňou poskytnutých finančných prostriedkov; namietal množstvo iných väd úverovej zmluvy: a) predmetná úverová zmluva neobsahuje obligatórne náležitosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere v zmysle § 9 ods. 2 písm. i/ zákona č. 129/2010 Z.z., b) úverová zmluva nijakým spôsobom

nezakotvuje právo spotrebiteľa vyžiadať si od dodávateľa výpis z účtu vo forme amortizačnej tabuľky, aj keď povinnosť uvádzať toto právo vyplýva dodávateľovi priamo z ustanovenia § 9 ods. 2 písm. l/ zákona č. 129/2010 Z.z., c) zo zmluvy nie je možné jednoznačne určiť, akú celkovú čiastku má dlžník splatiť veriteľovi na úhradu istiny poskytnutého úveru a nákladov za jeho poskytnutie, d) nesprávne uvedenie hodnoty RPMN v zmluve o spotrebiteľskom úvere. Žalobca namietal aj nesprávne právne posúdenie veci a prípustnosť dovolania vyvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ CSP s tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (vo vzťahu k otázke začiatku plynutia dvojročnej subjektívnej premlčacej doby). V tejto súvislosti dovolateľ poukázal tú rozhodovaciu činnosť odvolacieho súdu, ktoré začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby v obdobných prípadoch viažu na moment, kedy dôjde k zaplateniu tej splátky, ktorou dôjde k úplnému splateniu istiny poskytnutého úveru a k prvému plneniu nad tento rámec poskytnutých prostriedkov. Ide o uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Cdo/163/2018 (zrušené nálezom Ústavného súdu Slovenskej republiky, ďalej len „ústavný súd“), 7Cdo/208/2018 a 3Cdo/169/2017 (ktoré takisto bolo zrušené nálezom ústavného súdu) v ktorých dovolací súd vo vzťahu k prejednávanej otázke zaujal obdobné stanovisko, aké zaujal v napádanom rozsudku odvolací súd. Opačný názor bol vyslovený dovolacím súdom v rozhodnutí zo dňa 23. februára 2011, pod sp. zn. 5Cdo/121/2009, v ktorom sa uvádza, že „pre začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby je rozhodný deň, kedy sa oprávnený v konkrétnom prípade skutočne dozvie o tom, že došlo na jeho úkor k získaniu bezdôvodného obohatenia a kto ho získal.“ Z uvedených rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky žalobcovi vyplynulo, že otázku začatia plynutia dvojročnej subjektívnej premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia dovolací súd posudzuje rozdielne. Vzhľadom na uvedené navrhol, aby dovolací súd zmenil napadnuté rozhodnutie, eventuálne ho zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že odvolací súd žiadnym spôsobom neznemožnil žalobcovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva (§ 420 písm. f/ CSP), keď predmetný úver bol posúdený dvakrát v konaní vedenom súdom prvej inštancie a dvakrát v odvolacom konaní. K nesprávnemu právnemu posúdeniu rozhodujúcej právnej otázky poznamenala, že pre rozhodnutie odvolacieho súdu o zamietnutí žaloby, nebolo vôbec potrebné vyriešiť otázku začiatku plynutia premlčacej doby, keďže v danom prípade nedošlo k bezdôvodnému obohateniu. Právny názor k začiatku behu premlčacej doby bol krajským súdom do odôvodnenia začlenený len ako obiter dictum. Navrhla podané dovolanie ako nedôvodné zamietnuť v celom rozsahu.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie je nielen procesne prípustné, ale aj dôvodné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 písm. f/ CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od

vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

11. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

12. Žalobca vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, namietajúc fakticky arbitrárny postup odvolacieho súdu spočívajúceho v tom, že pokiaľ sa súd prvej inštancie obmedzil pri konštatovaní bezúročnosti a bezpoplatkovosti poskytnutého úveru len na absenciu údajov o termíne konečnej splatnosti a táto skutočnosť sama o sebe bola spôsobilá privodiť záver o bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru, odvolací súd bol (pri nestotožnení so závermi súdu prvej inštancie) povinný kvôli spotrebiteľskému charakteru daného sporu skúmať, či predmetná úverová zmluva netrpí ďalšími vadami, pre ktoré by bolo možné dospieť k rovnakým záverom. Zdôraznil, že nakoľko v podanej žalobe boli vytýkané aj ostatné vady zmluvy (majúce vplyv na rozhodnutie vo veci samej), s ktorými sa odvolací súd nevysporiadal, postupom krajského súdu bez pojednávania, bez doplnenia dokazovania, bez vysporiadania sa s podstatnými dôvodmi žaloby, je jeho rozhodnutie prekvapivé a javí sa aj ako arbitrárne.

13. Ústavný súd vo svojej judikatúre už opakovane vyslovil, že dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP (IV. ÚS 314/2020, I. ÚS 22/2021) zodpovedá, ak rozhodnutie odvolacieho súdu v podstatných bodoch nespĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), a to v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. Arbitrárnosť môže mať v rozhodnutiach rôznu podobu. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu o arbitrárne rozhodnutie ide najmä vtedy, ak je svojvoľné. Môže tiež ísť o extrémny nesúlad právnych záverov s vykonaným dokazovaním alebo môže ísť o taký výklad zákona, ktorý nemá oporu v medziach rozumného a prípustného výkladu zákona. Arbitrárnosť môže tiež spočívať v takom hodnotení dôkazov, ktoré je vykonané bez akéhokoľvek akceptovateľného racionálneho základu tak, že z nich pri žiadnej možnej interpretácii nevyplyvajú prijaté skutkové závery. Arbitrárnosť teda znamená interpretačný excés. Arbitrárne rozhodnutie je spravidla spojené s nedostatočným odôvodnením, avšak nemusí to tak byť nevyhnutne. Arbitrárne rozhodnutie predstavuje zásah do práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces (I. ÚS 115/2020).

14.1. Zásada iura novit curia neznamená len to, že súd pozná právo, ale aj to, že si je zároveň vedomý účinkov, ktoré právo v podobe, v ktorej ho súd aplikuje, vyvoláva vo vzťahu k procesnoprávnemu alebo hmotnoprávnemu postaveniu nositeľa práva na súdnu ochranu svojich práv (I. ÚS 59/2000).

15. Súd prvej inštancie mal z argumentov žalobcu, že poskytnutý úver má byť posúdený ako bezúročný

a bez poplatkov za relevantný len ten, ktorým žalobca namietal absenciu vyjadrenia termínu konečnej splatnosti úveru (§ 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z.z.).

15.1. Súd prvej inštancie vo svojich úvahách o vyhovení žalobe na vydanie bezdôvodného obohatenia bol v tejto súvislosti povinný riadiť sa právnym názorom krajského súdu, vyjadreným v jeho zrušujúcom uznesení z 25. apríla 2019 sp. zn. 4Co/15/2019, ktorým bol v zmysle § 391 ods. 2 CSP viazaný; v prípade zrušenia rozhodnutia odvolacím súdom a vrátenia veci na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, je právny názor najvýznamnejšou časťou rozhodnutia odvolacieho súdu a jeho úlohou je usmernenie súdu prvej inštancie v ďalšom konaní a v odôvodnení uviesť svoj jasný a zrozumiteľný názor na skutkové a právne otázky súvisiace so zrušovaným rozhodnutím.

15.2. Z právneho názoru vyjadreného v zrušujúcom uznesení krajského súdu z 25. apríla 2019 sp. zn. 4Co/15/2019 je zrejmé, že vzhľadom na ustálenú rozhodovaciu prax najvyššieho súdu (3Cdo/146/2017, 7Cdo/98/2018, 5Cdo/132/2017, 4Cdo/211/2017, 3Cdo/45/2018), odvolací súd neuznáva namietaný nedostatok zmluvy spočívajúci v absencii údajov podľa ustanovenia § 9 ods. 2 písm. k/ zákona č. 129/2010 Z.z. Zároveň zaujal právny názor na predmet konania, ktorého podstata spočívala v poukázaní na absenciu obligatórnej náležitosti zmluvy ohľadom vyjadrenia termínu konečnej splatnosti úveru (§ 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z.z.), keď uviedol, že spôsob vyjadrenia, akým mali zmluvné strany upravený termín konečnej splatnosti úveru v článku VI bod 1 zmluvy, nezodpovedá zákonnej požiadavke určenia termínu splatnosti jasne a zrozumiteľne.

15.3. Súd prvej inštancie v intenciách zrušujúceho uznesenia, potom zákonite zameral pozornosť na podstatnú náležitosť zmluvy o spotrebiteľskom úvere, ktorá je vyžadovaná v zmysle ustanovenia § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z.z. a dospel k záveru, že nakoľko zo zmluvy nie je zjavné, čo sa myslí pod pojmom dočerpanie úveru, teda či ide o deň, kedy bol daný príkaz zo strany dodávateľa k uskutočneniu bankového prevodu klientovi, alebo deň pripísania požičanej sumy na účet klienta, absentuje v nej údaj o termíne konečnej splatnosti a uzavrel, že úver sa považuje za bezúročný a bez poplatkov (§ 11 ods. 1 písm. a/ zákona č. 129/2010 Z.z.); súčasne vyslovil, že bezúročnosť a bezpoplatkovosť poskytnutého úveru je daná aj vtedy, ak chýba čo i len jedna z obligatórnych náležitostí zmluvy.

15.4. Dovolací súd zdôrazňuje, že pri tzv. kasačnej záväznosti zrušovacieho rozhodnutia je súd nižšej inštancie povinný bezvýhradne sa podriaďiť právnemu názoru súdu vyššej inštancie vyslovenému v zrušovacom rozhodnutí (R 8/2016); akýkoľvek odklon súdu prvej inštancie od záväzného právneho názoru vysloveného odvolacím súdom, alebo jeho bezdôvodné nerešpektovanie, by bolo posudzované ako svojvôľa so všetkými právnymi následkami. Jednalo by sa o závažné pochybenie súdu nižšej inštancie, ktoré zakladá porušenie práva strany na spravodlivý proces (sp. zn. 5Obo/2/2014). Vertikálny precedens a kasačná záväznosť rozhodnutia súdu vyššej inštancie nedovoľuje súdu nižšej inštancie zohľadniť nič, čo by mohlo viesť k nerešpektovaniu rozhodnutia, v tomto prípade odvolacieho súdu (okrem zmeny skutkových zistení a zmeny právnej úpravy, resp. zmeny rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít).

15.5. Z uvedeného dôvodu teda pre okresný súd ohľadom právneho posúdenia veci, vyplynul jediný možný (prípustný) záver a to ten, ktorý bol v intenciách uznesenia odvolacieho súdu z 25. apríla 2019 sp. zn. 4Co/15/2019, o chýbajúcej obligatórnej náležitosti zmluvy týkajúcej sa vyjadrenia termínu konečnej splatnosti úveru.

16. Odvolací súd však na odvolanie žalovanej napadnutým rozsudkom z 26. novembra 2020 sp. zn. 9CoCsp/5/2020 zmenil rozsudok súdu prvej inštancie a žalobu zamietol, pričom právny záver súdu prvej inštancie o absencii údajov o konečnej splatnosti úveru (§ 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z.z.) označil za nesprávny. Protikladným (opačným) právnym posúdením tej istej otázky (§ 9 ods. 2 písm. f/, § 11 ods. 1 písm. a/ zákona č. 129/2010 Z.z.) odvolací súd priamo vo vzťahu k riešeniu tejto konkrétnej právnej otázky, poprel vlastný záväzný právny názor vyjadrený v nosných dôvodoch zrušujúceho uznesenia.

16.1. Aj keď staršia rozhodovacia prax dovolacieho súdu (R 68/1971) pripúšťa, aby odvolací súd svoj skorší záväzný právny názor vyjadrený v predchádzajúcom zrušujúcom uznesení zmenil (a tento názor je naďalej udržateľný predovšetkým s poukazom na ústavnoprávny princíp nezávislosti sudcu, ktorý je vo všeobecnosti viazaný len zákonom), v okolnostiach konkrétnej veci dovolací súd považuje za potrebné zdôrazniť, že zamietajúci rozsudok odvolacieho súdu sa pre žalobcu stal značne nepredvídateľným (keďže v tej istej veci odvolací súd vyslovil dva rôzne právne názory). Svojim odklonom odvolací súd v rozpore s článkom 2 CSP založil nežiadúci stav, ktorým žalobcovi odoprel jeho legitímne očakávanie, že odvolací súd spor posúdi spravodlivo, v súlade s už skoršie vysloveným záväzným právnym názorom v otázke spôsobu vyjadrenia termínu konečnej splatnosti úveru. Tu sa dostávame aj k jadru dovolacích námietok žalobcu, že pokiaľ sa odvolací súd odklonil od svojho skoršieho záväzného právneho názoru v zrušujúcom uznesení a nestotožnil sa so závermi súdu prvej inštancie (ktorý sa obmedzil len na absenciu údajov o termíne konečnej splatnosti), bol povinný kvôli spotrebiteľskému charakteru daného sporu skúmať, či predmetná úverová zmluva netrpí ďalšími vadami, pre ktoré by bolo možné dospieť k rovnakým záverom.

17. Dovolací súd sa preto stotožňuje s argumentáciou žalobcu, že nakoľko boli v podanej žalobe vytýkané aj ostatné vady zmluvy, s ktorými sa odvolací súd nevysporiadal, postupom odvolacieho súdu bez pojednávania, bez doplnenia dokazovania, bez vysporiadania sa s podstatnými dôvodmi žaloby, je jeho rozhodnutie prekvapivé a javí sa aj ako arbitrárne.

18. Žalobca sa vydania bezdôvodného obohatenia od žalovanej domáha na základe toho, že nakoľko uzatvorená úverová zmluva má spotrebiteľský charakter, musí obligatórne obsahovať náležitosti vyplývajúce z ustanovenia § 9 ods. 2 zákona č. 129/2010 Z.z. Podľa žalobcu ale predmetná zmluva zákonom vyžadovaným náležitostiam nevyhovuje, preto sa poskytnutý úver v zmysle ustanovenia § 11 ods. 1 písm. a/ zákona č. 129/2010 Z.z. (platného a účinného v čase uzavretia zmluvy) považuje za bezúročný a bez poplatkov.

18.1. Žalobca uplatnil viaceré právne dôvody, ktoré robia poskytnutý úver bezúročným a bez poplatkov a tiež také, ktoré majú za následok absolútnu neplatnosť (časti alebo aj celej) zmluvy o poskytnutí spotrebiteľského úveru: (I) zmluva neobsahuje údaj o termíne konečnej splatnosti úveru, (II) zmluva neobsahuje údaj o výške, počte a termínoch splátok istiny a iných poplatkov, (III) zmluva nezakotvuje právo spotrebiteľa vyžiadať si výpis z účtu vo forme amortizačnej tabuľky, (IV) zmluva umožňuje meniť úrokovú sadzbu zo strany žalovaného, avšak v takom prípade by mala zmluva obsahovať podmienky, za ktorých môže dôjsť k zmene úrokovej sadzby, a preto v nej musí byť uvedený index, alebo referenčná úroková sadzba, na ktorú je výška úrokovej sadzby spotrebiteľského úveru naviazaná, (V) zákon vyžaduje, aby v zmluve o spotrebiteľskom úvere boli uvádzané podmienky a spôsob vykonania zmien úrokovej sadzby, (VI) v zmluve o spotrebiteľských úveroch by mali byť uvedené aj údaje týkajúce sa poplatkov, ktoré spotrebiteľ počas trvania úverového vzťahu má dodávateľovi zaplatiť; v samotnej zmluve sú však len príkladmo vymenované niektoré poplatky a vo vzťahu k nim len odkazuje na sadzobník banky, teda zmluva neobsahuje podmienky, za ktorých je dodávateľ tieto poplatky oprávnený účtovať; žalobca považuje úverovú zmluvu v tejto časti za absolútne neplatný právny úkon v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka, (VII) viaceré účtované poplatky (napr. poplatok za vedenie účtu) v zmluve sú neprijateľné a nezákonné, (VIII) úverová zmluva neobsahuje správny údaj o celkovej čiastke, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, (IX) ale ak sa s tým súd nestotožní, potom z dôvodu, že zo zmluvy vyplývajú dva rôzne údaje celkových čiastok, ktoré má spotrebiteľ zaplatiť, je úverová zmluva pre jej neurčitost' a nezrozumiteľnosť absolútne neplatná (§ 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

19. Žaloba vo svojich dôvodoch obsahuje deväť samostatných hmotnoprávných námietok, z ktorých podľa žalobcu každá aj osamote spôsobuje bezúročnosť a bezpoplatkovosť poskytnutého úveru, resp. v dvoch prípadoch neplatnosť (časti alebo celej) zmluvy o poskytnutí spotrebiteľského úveru.

20. Dovolací súd zastáva názor, že pokiaľ sa odvolací súd odklonil od skoršieho záväzného právneho názoru v zrušujúcom uznesení, nestotožnil sa so závermi súdu prvej inštancie (ktorý sa z dôvodov

hospodárnosti konania obmedzil pri konštatovaní bezúročnosti a bezpoplatkovosti poskytnutého úveru len na absenciu údajov o termíne konečnej splatnosti v zmysle § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z.z.) a vo veci meritorne rozhodol (opätovnému zrušeniu prvoinštančného rozhodnutia bránilo ustanovenie § 390 CSP, tzv. zásada „jedenkrát a dost“), bol povinný posúdiť dôvodnosť žaloby a náležitosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere v zmysle ustanovenia § 9 ods. 2 zákona č. 129/2010 Z.z. aj vo vzťahu k zvyšným obligatórnym náležitostiam požadovaných zákonom, ktoré v zmysle hmotnoprávných námietok žalobcu predmetná zmluva neobsahuje a ktorých absencia (rôzne nedostatky) spôsobuje, že poskytnutý úver je bezúročný a bez poplatkov, resp. majú za následok absolútnu neplatnosť zmluvy o poskytnutí spotrebiteľského úveru.

21. Dovolací súd na uvedenom základe dospel k záveru, že za danej procesnej situácie, v ktorej sa odvolací súd po opätovnom rozhodnutí veci súdom prvej inštancie ocitol, mohlo k zamietnutiu žaloby dôjsť iba v prípade, ak by (podľa názoru odvolacieho súdu) ani jeden z uplatnených dôvodov o bezúročnosti a bezpoplatkovosti (resp. neplatnosti) zmluvy o spotrebiteľskom úvere neobstál. Inými slovami, bolo povinnosťou odvolacieho súdu všetkými dôvodmi uplatnenými v žalobe osobitne sa skutkovo a právne zaoberať a vysvetliť, prečo ten-ktorý tvrdený dôvod o tom, že poskytnutý úver v zmysle ustanovenia § 11 ods. 1 písm. a/ zákona č. 129/2010 Z.z. (platného a účinného v čase uzavretia zmluvy) je bezúročný a bez poplatkov, resp. že úverová zmluva je neplatná, neobstojí.

22. Takto ponechaný stav vyvolaný nesprávnym procesným postupom odvolacieho súdu by vo svojich dôsledkoch znamenal, že hoci prebehlo tak prvoinštančné, ako aj odvolacie konanie (z formálneho hľadiska bol dokonca dodržaný aj princíp dvojinstančnosti konania), v skutočnosti z materiálneho hľadiska o zvyšných častiach žaloby (a tým o celej žalobe) v základnom konaní nerozhodoval súd prvej inštancie (ten nekonal z dôvodu hospodárnosti konania a viazanosti právnym názorom odvolacieho súdu), ale za danej procesnej situácie predovšetkým odvolací súd. Keďže je neprípustné, aby odvolací súd nerozhodol o celom rozsahu žaloby, týmto nesprávnym procesným postupom odvolací súd znemožnil žalcovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu princípu zákazu denegatio iustitiae (porušenie práva na spravodlivý proces) a žalovaná opodstatnene namietala dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

23. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, nakoľko to bol výlučne odvolací súd, komu bolo namieste pričítať dovolaním vytykanú vadu zmätočnosti (§ 449 ods. 2 CSP). Nápravu možno dosiahnuť tým, že krajský súd rozhodne o celom predmete žaloby uno actu.

24. Aj keď sa namietaným nesprávnym právnym posúdením veci (§ 432, § 421 ods. 1 písm. c/ CSP) už ďalej v súlade s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu najvyšší súd nemusí zaoberať, lebo v prípade dôvodne namietanej vady zmätočnosti ide o procesnú nesprávnosť, pri ktorej je predčasné podrobiť napadnuté rozhodnutie meritórному dovolaciemu prieskumu (1Cdo/166/2017, 2Cdo/88/2017, 3Cdo/146/2018, 4Cdo/191/2018, 5Cdo/29/2016, 8Cdo/70/2017), dovolací súd upriamuje pozornosť krajského súdu na uznesenie najvyššieho súdu z 28. septembra 2021 sp. zn. 5Cdo/29/2021, ktoré bolo prijaté na uverejnenie v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky na ostatnom zasadnutí občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky dňa 22. júna 2022 s právnou vetou, podľa ktorej „pre určenie začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby v prípade bezdôvodného obohatenia získaného plnením na základe spotrebiteľskej úverovej zmluvy, ktoré je bezúročné a bez poplatkov je podstatná skutočná vedomosť spotrebiteľa o tom, že nemá (nemal) plniť splátky spotrebiteľského úveru vo výške dohodnutej v úverovej zmluve.“

25. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie,

rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

26. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.